

Taloustiedettä monitieteisessä tutkimusyhteisössä: Kokemuksia INVEST-lippulaivasta

Henri Salokangas

INVEST (Inequalities, Interventions, and New Welfare State) on Turun yliopiston ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) yhteinen tutkimuskeskus ja lippulaivahanke, jota Suomen Akatemia on rahoittanut vuodesta 2019 alkaen. Lippulaivassa tutkitaan lasten, nuorten ja nuorten aikuisten hyvinvoinnin ja osaamisen rajoitteita, ja tunnistetaan hyvinvointivaltion tukien ja palveluiden puutteita. Tämän lisäksi INVESTissä kehitetään ja arvioidaan tieteelliseen näyttöön perustuvia interventioita huono-osaisuuden vähentämiseksi. Vaikka taloustiede ei kuulunut lippulaivan alkuperäisiin tieteenaloihin (sosiologia, sosiaalipolitiikka, psykologia, lasten psykiatria), sen rooli on vahvistunut merkittävästi vuosien varrella erityisesti terveyteen liittyvässä monitieteisessä tutkimuksessa ainutlaatuisen rekisteriaineiston siivittämänä.

INVESTin tutkimus keskittyy erityisesti lasten, nuorten ja nuorten aikuisten hyvinvointiin ja osaamiseen sekä huono-osaisuuden vähentämiseen tähtäävien interventioiden arviointiin. Lippulaivan ydin on monitieteisyys: se on koonnut yhteen sosiologian, psykologian, lastenpsykiatrian ja sosiaalipolitiikan osaamista. Taloustiede on tullut osaksi INVESTiä erityisesti Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kautta ja sen johdonmukaisen strategian myötä, jossa erityisesti rekrytoinneissa on painotettu yhä enemmän terveystaloustieteellistä osaamista. INVEST kattaa nykyään kaikki yhteiskunta- ja käyttäytymistieteiden alat, mikä tarkoittaa taloustieteelle entistä parempia mahdollisuuksia integroitua osaksi INVESTiä.

INVEST on esimerkki siitä, kuinka Suomen Akatemian lippulaivarahaus voi toimia katalyyttinä tutkimusyhteisön laajentumiselle ja kehittämiselle. Yksittäisistä laitoksista ja tutkimusryhmistä on rakennettu kansainvälisesti tunnustettu yhteisö, joka tuottaa korkeatasoisia tiedettä ja tarjoaa pysyvän rakenteen monitieteiselle oppimiselle ja yhteistyölle. Se, että INVESTistä tulee lippulaivarahauksen päätyttyä vuoden 2026 lopussa pysyvä laitos Turun yliopistoon, on selkeä osoitus tämän kehityksen onnistumisesta.

Tässä kirjoituksessa kuvataan taloustieteen roolia INVESTin monitieteisessä ympäristössä, ja tuodaan esille monitieteisen yhteistyön etuja ja haasteita. Taloudellisten resurssien ja pitkän aikajänteen osalta lippulaivahankkeet mah-

VTT Henri Salokangas (henri.salokangas@thl.fi) toimii erikoistutkijana THL:ssä, vierailevana tutkijana Turun yliopistossa ja lainatutkijana Tilastokeskuksessa. Kiitän Jani Erolaa, Mika Kortelaista, Joonas Ollonqvistia, Pasi Moisiota, Lauri Sääksvuore ja Maria Vaalavuota hyvistä kommentteista ja ehdotuksista.

Kaikkia julkaisuja kuvaava sanapilvi heijastelee INVESTin laajaa tavoitetta tutkia sosiaalisia ja terveydellisiä eriarvoisuuksia erityisesti lasten ja nuorten keskuudessa. Painottamaton versio sanapilvestä korostaisi enemmän lastenpsykiatrian tutkimuksia ja vähemmän sosiologisesti painottunutta sosiaalisen eriarvoisuuden tutkimusta. Tämä heijastaa osaltaan oppiaineiden välisiä eroja julkaisutahdissa ja kirjoittajamäärissä. Kokonaisuuteen verrattuna taloustieteilijöiden (paneeli B) julkaisuissa korostuvat hieman enemmän terveys- ja terveydenhuoltoaiheet sekä kausaaliterminologia. Merkittävä osa näistä tutkimuksista hyödyntää satunnaistettuja koeasetelmia tai soveltavasta mikroekonometriasta tuttuja kvasikokeellisia menetelmiä, joskin menetelmäkirjoon sisältyy myös elinaike- ja sekvenssianalyysiä sekä muita sosiaalitieteissä hyödynnettyjä pitkittäistutkimusmenetelmiä.

Suurten, monitieteisten tutkimuskonsortioiden kuten INVESTin yksi keskeisistä tavoitteista on uudistaa tutkimuksen tekemisen tapoja, parantaa tuotetun tiedon laatua, ja tuottaa politiikantekijöille merkityksellistä informaatiota. INVESTin yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta esimerkkeinä ovat keskeinen rooli sosiaaliturvauudistuksen valmistelussa sekä viitebudjettien valmistelussa. Viitebudjeteilla on keskeinen asema arvioitaessa lakimuutosten vaikutuksia sosiaaliturvan riittävyteen. Tämän lisäksi lippulaiva on ollut kehittämässä osana kestävän kasvun ohjelmaa hyvinvointitaloudellista ohjausmallia. Tutkimuksen yhteiskunnallinen vaikuttavuus näkyy myös lukuisissa huippuluokan rahoituksissa: onnistumisia on saatu niin kotimaisissa (mm. useita STN- ja Akatemia-hankkeita) kuin kansainvälistä rahoitushauissa (ERC Advanced Grant, EU Horizon, EU4Health, National Institutes of Health), mikä on vahvistanut INVESTin asemaa johtavana hyvinvointitutkimuksen keskittymänä.

Isojen konsortioiden yhtenä tavoitteena on luoda monitieteisestä yhteistyöstä lisäarvoa. Eri alojen tutkijoiden tiivis yhteistyö voi laajentaa tutkimuskysymyksiä ja yhdistää menetelmiä tavoilla, joihin yksittäinen tieteenala ei yksin pysty. INVESTissä tämä kehitystyö voidaan tiivistää ns. sosiaalisen investoinnin malliin, johon otetaan mukaan eri aloilla tehokkuudeltaan hyväksi havaitut ja skaalautuvat ratkaisut (interventiot). Näistä esimerkkejä ovat perhekeskeinen Voimaperheet ohjelma ja KiVa Koulu-ohjelma. Voimaperheet-ohjelmassa kehitetään ja tutkitaan varhaisia matalan kynnyksen etähoito-ohjelmia sekä eri väestöryhmille kohdennettuja, mielensterveyttä edistäviä ohjelmia. Ohjelmat on suunniteltu lapsille, nuorille ja lapsiperheille, ja se on otettu käyttöön useissa kunnissa. KiVa Koulu ohjelma on koulukiusaamisen vähentämiseen ja ennaltaehkäisyyn pyrkivä toimenpideohjelma. Ohjelman tavoitteina ovat kiusaamisen ehkäiseminen, tehokas puuttuminen kiusaamistilanteisiin ja jatkuva seuranta. Suomessa KiVa Koulu -ohjelmassa on mukana yli 800 koulua ja Suomen lisäksi ohjelma on käytössä yli 20 eri maassa. Kokonaisuutena INVEST-lippulaivan tutkimuskontribuutioita vetää yhteen pian ilmestyvä kirja: *“Beyond the Nordic Welfare State: Extending Social Investments with Interventions”*.

Toisaalta monitieteisen yhteistyön koordinointi on vaativa tehtävä, johon liittyy omat haasteensa. Eri tieteenaloilla on omat käsitteensä, teoriansa ja käytäntönsä, joten käsitteiden yhteensovittaminen vaatii aikaa ja kompromisseja. Myös viestintä ja työnjako isossa konsortiossa ovat haasteita: tutkimusryhmien toimintojen yhteensovittaminen ja yhteisten tavoitteiden saavuttaminen edellyttävät tehokasta projektinhallintaa. Laaja-alaisuuden riskinä on, että fokus hajaantuu tai että joillekin näkökulmille jää

vähemmälle huomiota. Uhkana on myös, että eri oppiaineet tai yksiköt tekevät edelleen tutkimus toisistaan erillään, eikä lippulaiva synnytä aitoa monitieteistä yhteistyötä.

Lippulaivaan kerätty laaja ja kansainvälinen tutkijajoukko on luonut hyvät edellytykset oppiaineiden väliselle kohtaamiselle – akateemisissa työryhmissä ja epävirallisissa tilaisuuksissa – josta on syntynyt uusia monitieteisiä yhteistyökuvioita, ideoita ja tuloksia, joita ei todennäköisesti olisi syntynyt ilman lippulaivan rakenteita. Yhteistyön syntymistä toisaalta tukevat ulkoisen rahoituksen instrumentit, jotka usein edellyttävät monitieteistä yhteistyötä. Kaikista luontevimmin monitieteistä yhteistyötä kuitenkin syntyy ympäristöissä, jossa poikkitieteellinen yhteistyö on jo entuudestaan tuttua. THL:n tutkimusorientoituneet tiimit ovat monitieteisiä, ja niissä taloustieteellistä näkökulmaa on nivottu osaksi käynnissä olevia monitieteisiä hankkeita. Näissä hankkeissa on tutkittu mm. sosiaaliturvan uudistamista mikrosimulointimallin, eläkereformin vaikutuksia terveyden näkökulmasta, perustulokokeilun hyvinvointivaikutuksia sekä syövän heijastevaikutuksia perheessä. Meneillään olevissa monitieteellisissä hankkeissa tutkitaan muun muassa perustulokokeilun hyvinvointivaikutuksia, työnmenetyksen vaikutuksia perheessä, geeni- ja ympäristötekijöiden roolia mielenterveysongelmien taustalla, koulutuksen vaikutuksia mielenterveyteen sekä lastensuojelun vaikuttavuutta. Tätä taustaa vasten ei olekaan mikään yllätys, että THL:n tutkijat ovat suhteellisen avoimia monitieteiselle yhteistyölle myös oman laitoksensa ulkopuolella.

Taloustieteilijöiden tuoma menetelmäosaaminen

THL on ollut merkittävässä roolissa siinä, että taloustiede on mukana INVESTissä. Ensimmäisellä rahoituskaudella näkyvintä roolia taloustieteen osalta ylläpiti THL:n tutkimuspäällikkö Lauri Sääksvuori. Hänen roolinsa INVESTin työelämäprofessorina konkretisoitui erityisesti menetelmäosaamisen vahvistamisessa, mikä näkyi vahvimmin kokeellisten menetelmien kurssin opetuksessa sekä siinä, että INVEST on ottanut sosiaalitieteiden maisteri- ja tohtorikoulutus-ohjelmiinsa mukaan enemmän kausaalipäätelyyn liittyviä kursseja. Sääksvuori oli myös pystyttämässä INVESThubia, sosiaalisten kokeiden ja interventioiden tutkimusverkostoa. INVESThubin johtoryhmässä vaikuttaa myös Turun yliopiston taloustieteen laitoksen johtaja professori Heikki Kauppi. Tämä yhteistutkimusalusta on osittain rakentunut Turun yliopiston taloustieteen ylläpitämän kokeellisen päätöksenteon laboratorion, PCRClabin, pohjalle. PCRClab perustettiin vuonna 2008 osana Suomen Akatemian rahoittamaa julkisen valinnan tutkimusyksikköä ja toimii tätä nykyä osana kansallista tutkimusinfrastruktuuria (FIRIPO), jota Suomen Akatemia rahoittaa. Yhteys on täten ollut luonnollinen ja tukenut kokeellisen tutkimuksen jalkautumista laajempaan monitieteiseen yhteistyöhön.

THL:llä on jo pitkään ollut merkittävä rooli politiikkavaikutusten arvioinnissa esimerkkinä perusturvan riittävyys. Mikrosimulointi on vakiintunut tärkeäksi välineeksi vero- ja etuusjärjestelmän muutosten vaikutusten arvioinnissa. Sen keskeinen etu on, että se mahdollistaa politiikkamuutosten vaikutusten tarkastelun koko väestön ja eri väestöryhmien tasolla jo ennen uudistusten toimeenpanoa. Tämä tarjoaa

päätöksenteolle arvokasta tietoa muun muassa siitä, miten muutokset vaikuttavat tulonjakoon, pienituloisuuteen ja työnteon kannustimiin. Vaikka mikrosimulointiin liittyvä tutkimus ja arviointityö on monitieteistä, taloustieteellisen osaamisen merkitys korostuu erityisesti käytäytymisvaikutusten arvioinnissa, esimerkiksi työtarjonnan muutosten mallintamisessa. INVEST-lippulaivan tutkimuksessa on kehitetty mikrosimulointimenetelmiä, jotka huomioivat työn tarjonnan muutosten vaikutuksia myös intensiivisellä marginaalilla ekstensiivisen marginaalin lisäksi. Kyseistä menetelmää hyödynnettiin myös THL:n hallitusohjelmaneuvoitteluihin laatimassa arvioissa työttömyysturvan suojaosan poiston vaikutuksista.

Ensimmäisen ja toisen rahoituskauden taitteen jälkeen taloustieteen asema on vahvistunut erityisesti uusien rekrytointien myötä. Vaikka Turun yliopisto on rekrytoinut taloustieteilijöitä erityisesti INVESThubiin, THL:n rooli rekrytoinneissa on ollut kriittinen. Yksi keskeisistä käännekohtista oli professori Mika Kortelaisen aloittaminen THL:n tutkimusprofessorina. Kortelaisella on vankka kokemus terveystaloustieteestä ja vaikutusarvioinnista, ja hänen mukaantulonsa tiivistä aiempaa yhteistyötä THL:n ja Turun yliopiston välillä. Ja vaikka terveystaloustiede oli entuudestaan THL:n yksi vahvuusalueista, ja ollut osaltaan vaikuttamassa lippulaivan tutkimuspainopisteisiin, on Kortelaisen kaksoisprofessorin myötä oppiaineiden ylittävät yhteistyökuviot tiivistyneet entisestään esimerkiksi lastensuojeluun liittyvän tutkimuksen parissa. Tätä on auttanut Kortelaisen jäsenyys lippulaivan johtoryhmässä THL:n edustajana yhdessä Pasi Moisison kanssa. Lisäksi tätä kirjoittaessa Tukholman yliopiston taloustieteen professori Markus Jäntti toimii INVESTin vierailevana professorina.

Aineistoinfrastruktuuri mahdollistajana

INVESTin alle kehitetty koko väestön kattava rekisteripohjainen aineistoinfrastruktuuri on yksi lippulaivan keskeisimmistä vahvuuksista – ja samalla tärkeä mahdollistaja sille, että myös taloustieteilijät ovat voineet toteuttaa monipuolisia aineistolinkkauksia vaativia rekisteritutkimuksiaan. Tämä THL:n ja Turun yliopiston yhteisrekisterinpitäjyyden varaan perustuva kokonaisuus, INVEST *Full Population Data*, tarjoaa tutkijoille pääsyn lähes koko Suomen väestöä koskeviin rekisteritietoihin Tilastokeskuksen tarjoamassa ja CSC:n kehittämässä FIONA-etäkäyttöpalvelussa. INVEST on Tilastokeskuksen tutkijapalveluiden suurin yksittäinen asiakas.

Aineisto yhdistää useita rekisterilähteitä, mukaan lukien koulutusta, työmarkkinoita, perherakennetta, muuttoliikettä, etuuksia ja terveyspalveluiden käyttöä koskevia tietoja. Erityisesti laajat terveysaineistot ovat arvokkaita terveystaloustieteen tutkimusta tekeville. Koko väestön kattavat aineistot lääkkeiden ja terveyspalveluiden käytöstä muiden kokonaisaineistojen ohella, mahdollistavat niin historiallisten kuin päivänpolttavien politiikkainterventioiden sekä muiden kvasikokeellisten ja uutta lisäarvoa tuottavien kuvailevien terveystaloustieteen tutkimusten tekemisen, kunhan ne vain sopivat lippulaivan tutkimusalueisiin. INVESTissä on pyritty myös edistämään avoimen tieteen periaatteita mm. jakamalla analyysikoodeja replikointitarkoituksia varten sekä toteuttamalla sisäistä esirekisteröintimenettelyä, jossa määritellään tutkimuskysymys, käytettävät aineistot, menetelmät sekä kohdeväestö.

Aineistoinfrastruktuurilla on ollut merkittävä vaikutus nuorten tutkijoiden urapolkuihin. INVESTin yhteydessä on tekeillä lukuisia ta-

loustieteen väitöskirjoja, joissa rekisteriaineistot ja taloustieteelliset analyysit ovat yhdistyneet. Erinomainen rekisteriaineistoinfra toimii siis paitsi tieteen edistämisen myös tutkijakoulutuksen välineenä. INVESTin rekisteriaineistot ovat mahdollistaneet väitöskirjan tekijöille tutkimukset, mistä 10 vuotta sitten on voinut vain uneksia. Lippulaivan rekisteritutkimusympäristö on myös säästänyt päänvaivaa monilta yksittäisiltä tutkimusprojekteilta, jotka muutoin joutuisivat odottamaan jopa vuosia saadakseen pääsyn kaipaamaansa rekisteriaineistoon. Tämänkaltaiset viiveet ovat erityisen haastavia muutaman vuoden hankkeille, joiden on haastavaa osoittaa rahoituksen vaikuttavuutta rahoituskautensa puitteissa.

Toisaalta aineistojen runsaudenpula on tuonut haasteita. Usean kymmenen käyttäjän etäkäyttöympäristöissä laskentakapasiteetti ei toisinaan riitä arkipäivinä pyörittämään kaikkien aktiivisten käyttäjien ajoja. Erityisesti ongelma korostuu käsiteltäessä isoja terveysaineistoja. Niiden tehokas hyödyntäminen usein vaatii muita aineistoja enemmän kokemusta, sillä aineistokuvaukset niiden osalta varsin puutteellisia. Vaikka yhteisten etäkäytön pelisääntöjen luominen, koodien jakaminen ja Slack-viestintäalustalla tapahtuva viestintä ovat merkittävästi ehkäisseet suuremmilta ongelmilta, on INVEST-rekisteriympäristössä työskentely auttanut myös ymmärtämään nykyisten etäkäyttöympäristöjen rajoitteita. Toisinaan yhteisen etäkäyttöympäristön rajoitteiden tiedostaminen ja muidenkin käyttäjien tarpeiden huomioiminen on kannustanut tutkijoita miettimään prosessejaan ja tehostamaan työskentelyään etäkäytössä, toisinaan taas ei.

INVESTin rekisteriaineistoinfrastruktuuri on, muutamien muiden suurien etäkäyttöprojektien ohella, osaltaan tuottanut päänvai-

vaa Tilastokeskuksen tutkimuspalveluille niin suurten hankkeiden hallinnan kuin havaintoaineiston minimoinnin periaatteen näkökulmasta. INVEST-rekisteriaineistoa onkin päädytty pilkkomaan erilaisiin aineistokokonaisuuksiin vastauksena näihin huoliin, mikä on aineistokustannuksien lisääntymisen ohella kasvattanut myös rekisteri-infran hallinnollista taakkaa. Pidemmällä aikajänteellä em. huoliin pyritään vastaamaan vastikään käynnistyneessä Suomen Akatemian rahoittamassa FIRE-hankkeessa, jossa tavoitteena on parantaa suomalaisen rekisteritutkimuksen edellytyksiä. Tässä viiden yliopiston, Valtiontalouden tutkimuslaitoksen ja Tilastokeskuksen yhteishankkeessa parannetaan rekisteritutkimuksen tietopohjaa ja kehitetään etäkäyttö-, sovellus- ja koulutusinfrastruktuuria Suomessa. Yhdessä FIREn osaprojektissa pyritään vastaamaan niihin haasteisiin, mihin nykyinen rekisteri-infrastruktuuri ei kykene joustavasti isojen hankkeiden kohdalla. Tarkoituksena on muun muassa kehittää uutta suurten hankkeiden mallia, jonka mahdollistaisi alihankkeissa joustavammat käytännöt aineistojen ja tutkijoiden lisäyksiin, laskentatehojen skaalaimiseen sekä koodienjakoon alihankkeiden välillä. FIRE-hanketta johtaa Turun yliopisto ja INVEST-tutkimuskeskus.

Monitieteisen yhteistyön potentiaalisia etuja ja haasteita taloustieteilijälle

Tutkimusalojen välinen yhteistyö on INVESTissä pääosin rakentunut aiempien, usein epämuodollisten verkostojen päälle. Esimerkiksi THL:n tutkijat olivat olleet entuudestaan paljon yhteistyössä Turun yliopiston sosiaalityön, sosiaalipolitiikan ja sosiologian laitosten tutkijoiden

kanssa. INVESTin toimintamalli on kuitenkin ollut edistämässä uusia yhteistyökuvioita. Kauden vuoden aikana järjestetyt seminaarit, työpajat ja konferenssit ovat tehneet tehtävänsä siinä, että tutkijat ovat päässeet hyvin kärryille kollegoidensa suhteellisista eduista, myös oman tutkimustraditionsa ulkopuolella. Vähitellen tämä on synnyttänyt oppiaineet ylittäviä uusia yhteistyön muotoja, jotka ovat taloustieteilijöiden tapauksessa usein perustuneet INVESTin rekisteriaineiston antamille uusille mahdollisuuksille tutkia elämäntapahtumien, tai (politiikka)interventioiden vaikutuksia terveyteen sekä sosiaalisen tai taloudelliseen hyvinvointiin.

Merkittävä osa INVESTissä aktiivisesti työskennelleistä taloustieteilijöistä on THL:n palkkalistoilla ja akateemisen uransa alkuvaiheessa. Suurin osa taloustieteilijöiden hankkeista on ollut monitieteisiä, joissa projektinjohtaja on ollut tyypillisesti kokenut sosiaalipolitiikan tai sosiologian tutkija. Tämä on näkynyt muun muassa työnjaossa ja julkaisufoorumien valinnassa. Työnjakoa ovat sanelleet tutkimusaiheeseen linkittyneet suhteelliset edut. Projektien johtajilla on tyypillisesti vahva tuntemus tarkasteltavan tutkimusalueen instituutionaaliseen kuin teoreettiseen kehykseen. Nuoret taloustieteilijät ovat tyypillisesti osaavia soveltavan mikroekonometrian saralla, ja omaavat valmiudet ja kiinnostuksen ottaa tehokkaasti käyttöön laajoja rekisteriaineistoja. On varsin tavallista, että näissä tapauksissa taloustieteilijät saavat autonomiaa menetelmällisten yksityiskohtien hionniseen, kun taas muiden alojen asiantuntijat tuovat lisäarvoa erityisesti kontekstin tuntemuksen kautta, ja ottamalla enemmän vastuuta kirjoitustyössä.

Edistääkö työskentely INVESTin kaltaisesa monitieteisessä isossa konsortiossa nuoren taloustieteilijän urakehitystä? Tätä on haasta-

vaa arvioida luotettavasti. Voitaneen kuitenkin spekuloida, että laaja-alaisesti uteliaille tutkijoille työskentely monitieteisessä tutkimusympäristössä voi olla akateemisesti antoisaa. Useat taloustieteen Nobel-palkitut tutkijat (esim. Robert J. Shiller ja Angus Deaton) ovat korostaneet, kuinka tärkeää on katsoa taloustieteen rajojen ulkopuolelle uusien ideoiden ja syvemmän ymmärryksen löytämiseksi. Amartya Senin ja Daniel Kahnemanin urat ovat puolestaan osoituksia siitä, miten monitieteinen lähestymistapa voi edistää taloustiedettä. Vaikka samantyyppisiä urakehityksiä INVESTissä ei olisikaan luvassa, näiden esimerkkien valossa on ilmeistä, että nuorelle taloustieteen tutkijalle lippuluvan kaltainen monitieteinen tutkimusyhteisö voi parhaimmillaan tarjota erinomaisen ympäristön itsensä sivistämiselle ja aidosti uusille tutkimusideoille.

Uusien ideoiden lisäksi monitieteinen verkostoituminen voi tarjota merkittävää etua myös ulkoisen rahoituksen hauissa. Yliopistojen perusrahoituksen osuuden pienentyessä ja kilpaillun projektirahoituksen suhteellisen osuuden kasvaessa – mitä korostavat myös uusimmat hallituksen päätökset – pysyvä ja monitieteinen INVEST-tutkimuskeskus on vahvoilla rahoittajille esiteltäessä. Nykyiset tutkimusrahoittajat ja akateemiset instituutiot arvostavat yhä enemmän monitieteisiä hankkeita, jotka pureutuvat kompleksisiin yhteiskunnallisiin haasteisiin, kuten terveyseroihin, ilmastonmuutokseen tai teknologian murrokseen. Tutkija, joka pystyy yhdistämään taloustieteellistä analyysiä muiden tieteenalojen näkemyksiin, voi olla haluttu kumppani sekä tutkimusprojekteissa että laajemmissa verkostoissa. Lisäksi monitieteinen työskentely kehittää tärkeitä taitoja, kuten viestintää eri alojen asiantuntijoiden kanssa. Monitieteisessä ympäristössä pääsee toistuvasti har-

joittelemaan eri tapoja sanoittaa monimutkaisetkin tutkimukset ja kokonaisuudet selkokielellä, taito, jonka kehittäminen on eduksi vuorovaikutuksessa myös akateemisten ympyröiden ulkopuolella.

Monitieteinen yhteistyö ei ole täysin ongelmatonta. Tieteenalojen välillä on eroja käsitteisissä, tutkimusotteessa ja julkaisukulttuurissa, mikä luo kitkaa oppiaineiden väliselle yhteistyölle. Yksi huomionarvoinen ero liittyy julkaisu-toimintaan. Taloustieteessä on usein tapana hioa artikkelien pieniäkin yksityiskohtia verraten pitkään. Tämä johtunee kenties oppiaineiden välisistä eroista kannustinmekanismeissa. Taloustieteen pohjakoulutuksen saaneilla ei ole välttämättä samanlaista määrällistä julkaisutarvetta kuin muiden oppiaineiden edustajilla relevanteilla työmarkkinoilla. Tällöin työpapereita työstetään joskus vuosia ilman erityistä julkaisukiirettä, päämääränä viimeisen päälle hiottu huippujulkaisu. Suhteellisen verkkaista julkaisuutuotantoa tukee myös se, että erinomaiset vielä julkaisemattomat työpaperit noteerataan taloustieteen piirissä toisinaan varsin korkealle, jopa korkeammalle kuin matalasti rankatuissa vertaisarvioituissa lehdissä julkaiseminen. Tämän kaltainen ajattelutapa saattaa toisinaan aiheuttaa ihmetystä muiden oppiaineiden edustajissa. Tämä näkyy myös monitieteisen tutkimuskeskuksen rekrytointipäätöksissä. Taloustieteen post-doc -tutkijoiden on vaikea kilpailla esimerkiksi psykologian vastaavan vaiheen tutkijoiden kanssa julkaisumeriittien perusteella, ellei tehtävä ole taloustieteen kannalta edullisesti kohdennettu.

Monitieteisessä yhteistyössä LaTeX-pohjaisia kirjoitusaloja ei pidetä erityisen edistyskellisinä kommunikaation välineinä. Kliinisen esteettiseen ladontaan tottuneille taloustieteilijöille saattaaakin olla sokki siirryttäessä takaisin wordiin ja powerpointiin, mutta tämä lienee kuitenkin kohtuullisen pieni kustannus positiiivisen yhteistyöhengen ylläpitämisen tuomiin etuihin nähden.

Yksi INVESTin vahvuuksista on vilkas seminaari ja konferenssitoiminta: sisäiset tieteelliset seminaarit järjestetään kahdesti vuodessa ja vuodesta 2024 alkaen myös kansainvälinen INVEST-konferenssi. Monitieteisessä foorumissa taloustieteilijät pääsevät tutustumaan erilaisiin esitysmuotoihin ja keskustelukulttuureihin, mikä voi poiketa tyypillisestä taloustieteen rakenteesta ja kysymysten esitystavasta. Jos vielä käsiteltävä teema on verraten vieras, voi empiirisissä töissä taloustieteilijän fokus kiinnittyä vain identifikaatio-oletuksiin ja niihin liittyviin haasteisiin, vaikka tutkimus olisi muuten ansiokas. Joskus tämänkaltainen kapea fokus menee kärsimättömyyden ja/tai tietämättömyyden piikkiin. Omaan kokemukseeni nojaten uskaltaisin sanoa, että työskentely monitieteisessä työympäristössä osaavien tutkijoiden ympäröimänä auttaa ymmärtämään kuinka tärkeää ja vaikuttavaa tutkimusta taloustieteen ulkopuolella tehdään. Samalla oppii kiinnittämään huomiota siihen, kuinka kapea-alaisiin kysymyksiin taloustieteessä toisinaan keskitytään (tarkasti) vastaamaan, ja kuinka monien tärkeiden kysymysten vastaamiseen kannattaa ottaa huomioon monitieteiset näkökulmat. □